

BOBOČKA

– deset dana prije

PREMIJERE

PORTRET

FESTIVALI

**VOX
HISTRIONIS**

MEĐUNARODNA

SCENA

TEORUA

MI U SVIJETU

ANEKDOTE

NOVE KNJIGE

SJEĆANJA

DRAME

Tu sam sada deset dana prije premijere sa svojom Bobočkom koja mi ne da spavati i ne da mi se opustiti i ne da mi kalkulirati. Tu sam sada sa svojom Bobočkom deset minuta prije dvanaest i vrištim u sebi od sreće što je igram, što je hvatam, što je kalupim u svoje tijelo, što je svakim danom sve bolje prepoznajem, što mi svakim danom kaže još po jednu istinitu rečenicu, što mi otkriva sublimaciju ženske strasti koju sam u literaturi doista rijetko sretala. Tu sam sada sa svojom Bobočkom koju izgovaram prkosno i drsko, koja od mene tako neprimjetno čini neku drugu osobu, koja me draži, mami, koja me upija u svoj dekadentni, perverzni, intenzivni, neposredni, duboki, fantastični svijet. Svijet koji živi na rubu pameti.

Kada sam počela raditi *Latinovicza* zarekla sam se sama sebi da će moja Bobočka uglavnom samo stajati, sjediti i lagano, lijeno i dosadno pušiti cigarete i tek tu i tamo tiho progovoriti neku usputnu rečenicu. Nije mi se uopće uživiljavalo u neukroćenost njezina raspamećenog temperamenta i u njezinu silnu energičnost kojom juri kroz život, kojom hazarderski gleda u smrt. Željela sam biti hladnokrvna, željela sam igrati iz interesa, iz računa, jer sam prepoznala dobar posao za koji sam pretpostavljala da ću ga profesionalno odraditi, a neću se pritom potpuno izbezumiti.

Nisam izdržala. Povukla me je njezina ubitačna, razarajuća snaga, izbezumilo me je njezino inatljivo poi-

gravanje s muškarcem, njezina neupitna, silna erotičnost i ljepota, njezin smisao za duhovitost, njezin monstruozi, brutalni, neočekivani kraj u koji je dobrovoljno otišla. Kraj koji ne traži oprost, kraj kojim je sama sebi panično presudila jer moliti nije stigla, a tako je silno željela pobjeći od svoga života. Ona je nemoralna, razarajuća, strastvena, neukročena osoba. Potpuno pomirena sa svojim nedostacima, kompleksima, vjerovanjima, sa svojim usputnim nedoumicama, pomirena sa svojim statusom, društvenim i socijalnim. Savršeno joj je svejedno što će je ogovarati među činovničkim damama i njihovim jadnim i dosadnim muževima. Bobočka je raturacića života i ta ohola, čudna i fatalna sloboda koja je neprestano tjera iz jednog intenzivnog stanja u drugo još intenzivnije izvire iz svake njezine rečenice, kretnje, misli.

Kako bi Bobočki bile deplasirane sve ove naše suvremene, ženske rasprave, svi ovi feministički vapaji, sve ove težnje ženskoga stvorenja danas koje želi biti i uspješna, poslovna žena i dobra majka i supruga i savršeno dotjerana prijateljica i kolegica i zavodljiva ljubavnica i objesna raspuštenica i sve i sve i sve. Bobočka bi podrugljivo zabacila glavu, glasno se smijući tim sitnim i glupim malograđanskim predrasudama u kojima se žena uspijeva tako ograničeno i tupo definirati, bacila čašu uz razuzdan vrisak i poletjela tamo gdje će se taj čas najbolje osjetiti, gdje će joj taj tren u životu biti

M. Krleža, Latinovicz, DK Gavela, Anja Šovačević Despot (Bobočka)

najljepše pa makar to bila i smrdljiva, provincijalna krčma u kojoj će pijanim gostima otplesati svoj prljavi ples na klimavom stolu.

Igrala sam mnoge ženske uloge u životu i sve su imale nekakva imaginarna ili sasvim realna, čvrsta i društveno uvjetovana ograničenja. Ograničenja koja su čak i same sebi zadavale ili su ih naslijedile rođenjem, odgojem, genima ili ih je nametala sredina u kojoj su živjele. Na kraju krajeva, i mi sami u svojim životima živimo po raznim zadatostima, kriterijima, interesima i trenutnoj modi. Bobočka je, međutim, potpuno nepredvidljiv literarni eksces, jer je mahnita, neobuzdana, ne-

savladiva. I kada je bila ministrova žena i kada su kroz njezine ruke curili doslovno milijuni i kada je ludo ljubila i pušila opijum i kada je došla prositi Filipa za novac do Hamburga kako bi pobjegla u neku drugačiju sudbinu, ona je, u svom životinjskom instinktu, u svojoj elementarnoj ljudskoj neprilagođenosti, ostala tako sablasno tuđa, tako je živo slobodna i tako neumoljivo sama.

DESET DANA POSLIJE

Tako sam razmišljala uoči premijere u Gavelli. Bila sam uzbuđena, puna emocija, puna neke neobjašnjive energije i snage, odlučna da zaboravim samu sebe, svoje ograde, svoje neugode i svoje principe. Odlučna popustiti neodoljivoj i nepodnošljivo privlačnoj, teško objašnjivoj ženi kao što je Bobočka. S jedne strane bio je Krležin roman – intenzivno, burno, je živo “muški” napisan; s druge strane bio je Vitez, raskošan u svojoj energiji i autoritetu i pot-

puno lišen redateljske taštine, puštao je mojoj mašti da se razigra, puštao je mojoj glumačkoj prirodi da se hrve s ulogom, da je razbije, sastavi i otjelovi. Pustio mi je da nađem svoju Bobočku i vodio me na tom putu nenametljivo, pažljivo i s punim povjerenjem u moju igru.

Između Krleže i Viteza, sama sa svojim temperamentom stajala sam ja. Htjela sam doista pročitati Krležu, željela sam razumjeti kakvu je to osobu zamislio i opisao književnik, slušala sam i Viteza koji mi je strpljivo objašnjavao Bobočkin karakter, međutim, sve to moralo je proći kroz filter mog tijela, mog glasa, mojih pokreta, moga izričaja. Morala sam sve svoje teorijske

PREMIJERE
PORTRET
FESTIVALI

**VOX
HISTRIONIS**

MEĐUNARODNA
SCENA

TEORUA

MI U SVIETU
ANECDOTE
NOVE KNJIGE
SJEĆANJA
DRAME

M. Krleža, Latinovicz, DK Gaveta, Anja Sovagović Despot (Bobočka)

i literarne analize provući kroz svoje glumačko tkivo, kao i kroz tkivo same predstave unutar koje je moja Bobočka pokušavala zaživjeti. Trebalo je, dakle, pomiriti iluziju i realnost. Iluziju stvorenu romanom i Zlatkovom adaptacijom i realnost koja se na našim probama počela nazirati.

Kao što svaki redatelj ima viziju ili barem približnu ideju onoga što će realizirati, odnosno izrežirati na sceni, tako i glumac ima neku nejasnu predodžbu uloge koju igra. Teško je reći u kojoj je mjeri siguran u svoj "koncept" prije samih proba, međutim, neki osnovni obrisi zasigurno postoje. Redatelj može inzistirati na vizualnom identitetu predstave onakvom kakvim ga je unaprijed zamislio, može dogovoriti glazbu, pokret, koreografiju, ne znam što, međutim, teško je računati da će uspjeti "izmijesiti" glumca da glumi onako kako piše ili onako kako to on kao redatelj želi. Jer, glumac mora biti nepredvidljiv. Glumac daje predstavi iluziju života, stvarnosti, realiteta. Glumac je "taj čas", on kroz svoju životnost provjerava ono što su i autor teksta i autor režije

htjeli reći. To je točka u kojoj se stvari kompliciraju jer uvijek se provuče i ono što se ne može zamisliti, što se ne može izreći, što je nejasno u procesu rada, uvijek postoji taj faktor iznenađenja glumca jer se na probama dogode stvari o kojima nismo ni sanjali, koje, zapravo, čak i nismo htjeli, koje nismo, naime, tako zamišljali.

U uvodu sam rekla da je moja zamišljena Bobočka bila hladnokrvna i hladna osoba, obavijena dosadom i finom dekadencijom, vođena interesom i računom kroz svoje brakove i tuđa brakolomstva. Strašno je jednostavno na osnovu Krležina romana stvoriti dojam o Bobočki. Mistična, šutljiva, putena, zanosna, pomalo ostarjela, pomalo umorna. Kada je Krleža uvodi u roman, a uvodi je prilično kasno, sve je već daleko iza nje. I dva propala, suluda braka (s jednim ministrom i jednim bankarom) i tragedija s Vladimirom Baločanskim i finansijska propast kojoj je i sama kumovala. Dakle, upoznajemo ju kao kasiricu koja ravnodušno obavlja svoj posao u nekoj smrdljivoj krčmi. Postupno, kroz Filipova razmišljanja o njoj, doznajemo kakav je život živjela i što je to

za sobom ostavila. Ona se pred nama ne mijenja, ona pred nama ne doživljava katarzu, ona nije dramsko lice jer su sve njezine drame već davno odigrane. Ona je, naprosto, Filipova sudbina, Filipova propast, Filipov vodič u smrt, Filipov kamen oko vrata. Ona je metafora svih Filipovih žena u životu, ona je Filipov obračun s majkom, ona je Filipov pokušaj ljubavi za koju nije sposoban, ona je Filipova isprika za njegovu osobnu životnu impotenciju. Ona je simbol. Tobožnja okosnica Filipova trenutačnog života, tobožnja krivnja za njegov vlastiti umjetnički neuspjeh. Ona je, zapravo, kriva za sve. Za Vladimirovu tragediju, za tragediju njegove žene i majke, za Kyrialesovo samoubojstvo, za sve financijske propasti njezinih bivših muževa, za Filipovu bolesnu ovisnost o njoj, za svoj prerezani grkljan... i?

Kakvo tkivo meni kao glumici ostaje od te žene? Gdje su Bobini meso i krv? Njezine su glume VEĆ odglumljene, ona je živa u svojoj prošlosti, a ja na sceni moram pokazati njezinu sadašnju živost, njezin pedigre, njezinu fatalnost, monstroznost, njezinu "mračnu erotsku snagu koja ne prodire nikad samo iz tjelesnoga, već i iz duboko unutarnje esencije ženskoga" (kako je napisala jedna mlada kritičarka koja mi je zamjerila energiju i privlačnost, tjelesnu površnost u odnosu na Bobočinu razornu i duboko nesretnu fatalnost)!

Kako odigrati, za Boga miloga, tu ženu?

Nesretna fatalnost ne da se odglumiti, drugi su oko nje nesretni jer ih je fatalno uništavala, jer je u svojim vezama bila površna i bezobzirna i amoralna, na kraju krajeva!

Kako odigrati duboko unutarnju esenciju ženskoga? Kojim sredstvima, gestama, grimasama?

Hladnokrvno?

Proračunato?

Energično?

Bolesno?

Brzo? Sporo?

Moderno?

Senzualno? Seksualno? Ili samo erotično?

Ali ta je erotika životinjske prirode, dapače, pokazi-vačke prirode, jer je burna, jeziva, demonska, razarajuća, uništavajuća, samouništavajuća!

Ona je na sceni moguća samo kroz moje tijelo, kroz

moj ritam, kroz moj angažman, mizanscen, kroz moj napor. Ona je na sceni moguća kroz ritam predstave, kroz suigru s partnerima, a sa svakim je u ljubavničkom odnosu. Zaboga, Boba nije intelektualka, Boba je instinktivka! Boba je TIJELO, ma koliko mi to ne priznavali! I provjeravam to na svakoj predstavi, i upoznajem je svake večeri sve bolje i bolje, i osluškujem publiku kako fantastično reagira na Bobočku koja je maksimalno fizički ispričana, pomalo površna, pomalo gruba, pomalo luda, pomalo sretna i pomalo nesretna.

Tko bi danas bila ta Bobočka? Kakav bi epitet danas zavrjedila takva jedna razuzdana osoba koja puši opijum i šmrče kokain? Tko bi danas bila osoba koja vodi ljubav na ogromnom krevetu s Kyrialesom na očigled raspamećenog Baločanskog i još nevjerojatnije izbezumljenog Latinovicza? Na očigled njima dvojici! Koja je to žena danas koja uživa kad je muškarac tuče, šamara, mlati? Kakva je to osoba koju uzdržavaju muževi, ljubavnici, prijatelji, usputni potencijalni seksualni partneri, financijski magnati, tajkuni, sponzori?

Svi mi imamo slike u glavi o fatalnim ženskim ulogama u hrvatskoj književnosti. Pa se zanosimo kompliciranim karakterima, neizrecivom tragičnošću putenih heroína, snažnim osobnostima uništavateljica malograđanskih normi naših društava i tako dalje i tako dalje. Ali, kada sam udahnula dušu u papirnato tijelo svoje junakinje, svoje uloge, našla sam samu sebe kako joj potajno skidam aureolu toga nečega neobjašnjivoga. Tih esencija ženskosti, tog općenitog fatalizma, te mračne tragike, tog pijedestala privlačnosti.

I ja sam je sasvim neopravdano pravdala! I teoretizirala o njoj deset dana prije premijere i davala joj epite-te koje ne zaslužuje, izvlačila je od nje same! Naravno da je kurva, naravno da je narkomanka, naravno da je neobrazovana i površna u svojoj komunikaciji sa svijetom! Naravno da je bludna i bezobzirna osoba, i ja sam je upravo zato i zavoljela jer je sve ono što mi, zapravo, danas preziremo, a čemu se potajno divimo, pazeći da nas tkogod ne uhvati u grešnoj misli. Svoju sam ulogu demistificirala igrajući je i provjeravajući pred prepunim gledalištem, zahvalna publici zbog koje se više ne bojim Bobočke.

Ni sebe same.